

включення його до переліку учасників корпоративного фонду, які мають право на участь у загальних зборах;

6) персонально письмово повідомляти інвесторів корпоративного інвестиційного фонду про проведення загальних зборів та їх порядок денний у спосіб, передбачений статутом корпоративного фонду, не пізніше ніж за 30 календарних днів до дня їх проведення. А відповідно до п. 19 Закону України «про інститути спільного інвестування» не пізніше ніж за 30 календарних днів до дня проведення загальних зборів корпоративний інвестиційний фонд з кількістю учасників понад 1000 осіб незалежно від способу розміщення акцій корпоративного зобов'язаний опублікувати в офіційному друкованому виданні НКЦПФР повідомлення про проведення загальних зборів;

7) надсилати повідомлення про проведення загальних зборів фондовій біржі, якщо акції корпоративного інвестиційного фонду перебувають в обігу на фондовій біржі;

8) обов'язково включати до порядку денного загальних зборів пропозиції інвестора (інвесторів) корпоративного інвестиційного фонду, які сукупно є власниками 5 або більше відсотків акцій корпоративного фонду;

9) здійснювати викуп акцій корпоративного інвестиційного фонду:

у будь-який час на **вимогу** інвесторів відкритого корпоративного інвестиційного фонду;

протягом обумовленого у проспекті емісії строку (інтервалу) на вимогу інвесторів **н.тервального** типу корпоративного інвестиційного фонду;

до моменту його припинення на **вимогу** закритого відкритого корпоративного інвестиційного фонду;

10) припинити діяльність виключно шляхом ліквідації.

Отже, на підставі аналізу норм Закону України «Про інститути спільного інвестування» можемо констатувати, що об'єм прав та обов'язків суб'єктів правовідносин з корпоративного інвестування на законодавчому рівні не закріплений, що призводить до неефективної діяльності інститутів спільного інвестування та порушення прав як інвесторів так і самого корпоративного інвестиційного фонду.

Одержано 26.04.2017

УДК 347.51

Ірина Ігорівна Сядриста,

доцент кафедри правового забезпечення господарської діяльності

факультету № 6 Харківського національного університету внутрішніх справ,

кандидат юридичних наук;

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-4340-3593>

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ АКЦІОНЕРІВ ЗА СУБ'ЄКТИВНІ ЗЛОВЖИВАННЯ

Акціонери відіграють головну роль в акціонерному товаристві (далі – АТ), оскільки будучи власниками цінних паперів, які засвідчують дольову участь в статутному фонді товариства вони мають право вирішувати найголовніші питання його діяльності. Законодавчо закріплена майнова незалежність АТ від зобов'язань його акціонерів і навпаки, акціонери не відповідають за зобов'язаннями АТ (ст. 152 ЦК України) [1]. Відповідно до ч. 2 ст. 3 Закону України «Про акціонерні товариства», акціонери не відповідають за

зобов'язаннями товариства і несуть ризик збитків, пов'язаних з діяльністю товариства, тільки в межах належних їм акцій. Отже, однією з істотних ознак АТ, що вирізняє його з-поміж інших організаційно-правових форм юридичних осіб, є обмежена відповідальність його акціонерів, межі якої окреслюються розміром коштів (вартістю майна), внесених в оплату акцій [2].

Реалізуючи свої корпоративні права, акціонери формують єдину волю товариства, що має прояв у зовнішніх його відносинах у цивільному обороті. Але не завжди рішення акціонерів пов'язані з діяльністю та інтересами товариства. Наприклад, фізична особа є єдиним учасником АТ, при цьому повністю відмовляється від юридичної самостійності товариства, прибуток використовує у власних інтересах. Вважається, що така фізична особа переводить на себе ім'я товариства з метою ведення відповідної діяльності [3, с. 96], а отже юридична особа не може самостійно відповідати за власними зобов'язаннями, такий обов'язок виникає у її єдиного учасника як у солідарного боржника.

Схожу точку зору має Є. О. Суханов, який визначає теорію суб'єктивного зловживання [4, с. 186]. Відповідно до цієї теорії, у разі використання юридичної особи для вчинення зловживань у вигляді порушення договірних зобов'язань, відступлення від норм законодавства, обману третіх осіб учасники такої юридичної особи тим самим самі порушують її юридичну самостійність, оскільки остання заслуговує визнання товариства як суб'єкта, якщо вона (особа) здійснює безпосередню діяльність, для якої була створена.

Зазначений підхід не міститься в нормах чинного вітчизняного законодавства, навіть суперечить його основним засадам, де передбачено самостійну відповідальність юридичних осіб за їх зобов'язаннями (ч. 1 ст. 96 ЦК України), але має дуже велике практичне значення, оскільки досить часто акціонери, створюючи АТ, насправді здійснюють таку діяльність не в інтересах товариства, а у власних інтересах, а відповідальність за їх дії (бездіяльність) несе саме АТ.

Теоретичним підґрунтям можливості позбавлення акціонерів обмеженої відповідальності у країнах англо-американської правової системи слугує доктрина «підняття завіси корпорації» (корпоративної вуалі/маски), згідно з якою акціонери вважаються захищеними завісою корпорації – самостійною юридичною особистістю юридичної особи. Але у зв'язку з тим, що деякі учасники можуть використовувати завісу корпорації у власних цілях, що призводить до завдання шкоди корпорації, судові органи у певних випадках відступають від принципу самостійної юридичної особистості корпорації та примушують її розкрити свою діяльність, тобто «підняти завісу корпорації» [5, с. 111–114]. Якщо дії акціонера свідчать про те, що товариство фактично не було самостійною юридичною особою, відокремленою від акціонера, тобто якщо акціонер розпоряджається його майном як власним, він ризикує позбавитися обмеженої відповідальності. Підняття завіси корпорації – це застосування до акціонера додаткової відповідальності за зобов'язаннями товариства у разі наявності в останнього вирішального впливу на діяльність АТ. Чинному національному законодавству поки що відомий єдиний випадок, близький до підняття завіси товариства: ч. 6 ст. 126 ГК України [6] передбачає, що якщо корпоративне підприємство через дії або бездіяльність холдингової компанії виявляється неплатоспроможним та визнається банкрутом, то холдингова компанія несе субсидіарну відповідальність за зобов'язаннями корпоративного підприємства.

У Німеччині існує таке поняття, як командитне товариство на акціях – це товариство, в якому хоча б один учасник несе необмежену відповідальність перед кредиторами товариства, інші несуть ризик збитків у межах своїх вкладів. Правовідносини учасників, що несуть необмежену відповідальність між собою та між даними особами та іншими

акціонерами, регулюються відповідно до положень про командитні товариства [7, с. 304–318]. Тобто в Німеччині існують такі види АТ, де поряд зі звичайними акціонерами, що не відповідають за зобов'язаннями товариства, є акціонери, що мають право вирішального впливу на діяльність товариства та разом із ним відповідають за всіма його зобов'язаннями перед кредиторами своїм майном.

Отже, додаткову солідарну відповідальність за зобов'язаннями АТ мають нести акціонери, які, здійснюючи діяльність від імені товариства, діють у власних інтересах, використовуючи прибуток товариства та здійснюють діяльність, не передбачену статутними документами АТ, тобто коли товариство фактично не було самостійною юридичною особою, відокремленою від акціонера, а останній використовував завісу корпорації у власних цілях, що вважається суб'єктивним зловживанням.

Список бібліографічних посилань:

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40. Ст. 356.
2. Про акціонерні товариства: закон України від 17.09.2008 № 514-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2008. № 50/№ 50–51. Ст. 384.
3. Дьяченко Е. Б. Контроль за корпорациями: доктрина и практика. М.: Инфотропик Медиа, 2013. 148 с.
4. Суханов Е. А. Сравнительное корпоративное право. М.: Статут, 2014. 456 с.
5. Кибенко Е. Р. Корпоративное право Великобритании. Законодательство. Прецеденты. Комментарии. Киев: Юстиниан, 2003. 368 с.
6. Господарський кодекс України: закон України від 16.01.2003 № 436-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 18. Ст. 144.
7. Закон об акционерных обществах Германии. Параллельные русский и немецкий тексты/предисл. В. Бергман; науч. ред. и алф.-пр. ук. на рус. яз. Т. Ф. Яковлева; пер. с нем. и алф.-пр. ук. на нем. яз. Е. А. Дубовицкая. М.: Волтерс Клувер, 2009. 440 с.

Одержано 11.04.2017

УДК 347.441

Наталія Юліївна Філатова,

асистент кафедри цивільного права № 1

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого,

кандидат юридичних наук

РЕГУЛЮВАННЯ ПРОЦЕДУРИ УКЛАДЕННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ДОГОВОРІВ У СВІТЛІ ЗАПЛАНОВАНИХ ЗМІН ДО ЗАКОНОДАВСТВА

Минулого року до Верховної Ради України Кабінетом Міністрів України було подано проект закону «Про електронні довірчі послуги» № 4685, зареєстрований 17 травня 2016 року. Цей законопроект зокрема передбачає внесення суттєвих змін до регулювання процедури укладення електронних договорів з використанням електронних підписів і печаток та інших реквізитів, а також до ідентифікації суб'єктів таких договорів під час їх укладення. Планується, що з моменту прийняття вказаного закону Закон України «Про електронний цифровий підпис» втратить чинність.